

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલત અમદાવાદમાં
આર/સેકન્ડ અપીલ નં.૨૪૩ ઓફ ૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી બેલા એમ. ત્રિવેદી **સહી/-**

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા
૨	પત્રકારને રીફર કરવામાં આવશે કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની ખરી નકલ જોવા માંગે છે?	હા
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	હા

=====

વિરલબેન તે વિનોદાબેન હરીલાલ ચુનીલાલની દિકરી તે કૌશિકભાઈ હિમંતલાલ
ની દિકરી.....અપીલકર્તા (ઓ)

વિરુદ્ધ

હરિભાઈ ચુનીલાલ પટેલ અને ૩..... પ્રતિવાદીઓ

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ તરફે વકીલ શ્રી મહુલશરદ શાહ, શ્રી એ. એન. એસ.
પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧-૩ તરફે વરીષ્ઠ વકીલ શ્રી અનશીન દેસાઈ સાથે શ્રી
ડી. કે. ચૌધરી.

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી બેલા એમ. ત્રિવેદી

તારીખ:૦૬/૧૦/૨૦૧૭

મૌખિક ચુકાદો

૧. અપીલકર્તા-અસલ વાદીએ બીજી વધારાની [એડહોક] સેશન્સ જજ, કલોલ
[જેને હવે પછી 'અપીલ કોર્ટ' તરીકે ઓળખવામાં આવશે] દ્વારા રેગ્યુલર સિવિલ
અપીલ નં. ૬/૨૦૧૩ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૮.૦૬.૨૦૧૭ ના ચુકાદા
અને ડિક્રીને પડકારતી પ્રસ્તુત સેકન્ડ અપીલ સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ

૧૦૦ હેક્ટર દાખલ કરી છે, જેના દ્વારા અપીલ કોર્ટ પ્રતિવાદીઓ-અસલ પ્રતિવાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામા આવેલી અપીલ મંજૂર કરી છે અને પ્રિન્સિપલ સિનિયર સિવિલ જજ, કલોલ [જેને હવે પછી 'ટ્રાયલ કોર્ટ' તરીકે ઓળખવામાં આવશે] દ્વારા રેગ્યુલર સિવિલ સૂટ નં. ૬૬/૨૦૦૭ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૩૦.૦૩.૨૦૧૩ ના ચુકાદા અને ડિક્રીને રદ કર્યા છે.

૨. અપીલકર્તા-વાદીએ દાવાના પેરા નં. ૧ માં વર્ણવેલ ગામ પાલોડીયા, તાલુકો કલોલ, જિલ્લો ગાંધીનગર ખાતે આવેલી જમીનોમાં ૧/૪ હિસ્સો માંગવા અને વૈકલ્પિક રીતે કોર્ટ કમિશનર મારફતે મુકદ્દમાની જમીનોના ભાગલા પાડવા દાવો દાખલ કર્યો હતો. અપીલકર્તા-વાદીએ પ્રતિવાદીઓને પ્રશ્નવાળી જમીનોમાં કોઈ ત્રાહિત પક્ષકારનો હક/હિત ટ્રાન્સફર કરવા, વેચાણ કરવા કે ઊભું કરવાથી રોકવા માટે મનાઈ હુકમની પ્રાર્થના પણ કરી હતી. દાવામાં અન્ય બાબતોની સાથે એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે મુકદ્દમાની જમીનો વાદીના નાના થતા પ્રતિવાદી નં. ૧ - પટેલ હરિભાઈ ચુનીલાલને તેમના પિતા પાસેથી વારસામાં મળી હતી. સદર હરિભાઈને પાંચ બાળકો હતા એટલે કે વિનોદાબેન [જે વાદીના માતા હતા], કપિલાબેન, દક્ષાબેન, રસિકભાઈ અને પૂનમભાઈ. વાદીના જણાવ્યા મુજબ, સદર કપિલાબેન અને દક્ષાબેને મુકદ્દમાની જમીનોમાં અગાઉથી જ પોતાનો હિસ્સો જતો કર્યો હતો અને તેથી, રસિકભાઈ, પૂનમભાઈ, વિનોદાબેન અને હરિભાઈનો મુકદ્દમાની જમીનોમાં ૧/૪ હિસ્સો હતો, અને વિનોદાબેનના મૃત્યુ પછી, વિનોદાબેનનું એકમાત્ર સંતાન વાદી હોવાથી

મુકદ્દમાની જમીનોમાં તેનો ૧/૪ હિસ્સો રહેશે. એવો વધુ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે પ્રતિવાદી નં. ૧ એ પ્રતિવાદી નં. ૨-૩ સાથે સાંઠગાંઠ કરીને ૨૨.૧૧.૧૯૯૪ ના રોજ મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં તેમના નામ દાખલ કરાવ્યા હતા. તેણીનું નામ દાખલ ન થતાં, તેણીએ પોતાનું નામ દાખલ કરવા અરજી કરી હતી, જોકે સદર અરજી મામલતદાર દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી જેની સામે તેણીએ પ્રાંત અધિકારી, ગાંધીનગરની અદાલતમાં આર.ટી.એસ. [RTS] અપીલ નં. ૧૧/૨૦૦૫ દાખલ કરી હતી. કારણ કે, પ્રતિવાદીઓ વાદીની જાણ બહાર મુકદ્દમાની જમીનો વેચી દેવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા હતા, તેથી અહીં ઉપર જણાવ્યા મુજબ ઘોષણા અને મનાઈ હુકમ માંગતો દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.

૩. પ્રતિવાદીઓએ સમન્સ બજવણી થતાં દાવામાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપોને નકારીને અને અન્ય બાબતોની સાથે વધુ એવી દલીલ કરીને એક્ઝિબિટ-૧૩ પર સંયુક્ત લેખિત નિવેદન દાખલ કરીને દાવાનો વિરોધ કર્યો હતો કે વાદીની માતા અને પ્રતિવાદી નં. ૧ ની પુત્રી શ્રીમતી વિનોદાબેનનું સાસરિયાઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા ત્રાસના પરિણામે મૃત્યુ થયું હતું, જે અંગે અદાલતી કાર્યવાહી પડતર હતી, અને પ્રતિવાદીઓ પર દબાણ લાવવાના હેતુથી, સદર શ્રીમતી વિનોદાબેનના સાસરિયાઓના કહેવાથી વાદી દ્વારા દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી હતી કે નોંધ નં. ૭૦૪, જેના દ્વારા ૨૨.૧૧.૧૯૯૪ ના રોજ મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં પ્રતિવાદી નં. ૨-૩ ના નામ દાખલ

કરવામાં આવ્યા હતા, તેને વાદી દ્વારા પડકારવામાં આવી ન હતી અને મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં પોતાનું નામ દાખલ કરાવવા વાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી મામલતદાર દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી, અને સદર હુકમ સામે વાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ પણ પ્રાંત અધિકારી દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

જ. ટ્રાયલ કોર્ટે પક્ષકારોની રજૂઆતો પરથી એક્ટિવિટી-૨૩ પર નીચે મુજબના મુદ્દાઓ ઘડ્યા હતા:

[૧] શું વાદી એવું સાબિત કરે છે કે વાદીનો મુકદ્દમાની જમીનોમાં પૈતૃક અધિકાર છે?

[૨] શું વાદી એવું સાબિત કરે છે કે વાદીનો મુકદ્દમાની જમીનમાં ૧/૪ હિસ્સો છે?

[૩] શું પ્રતિવાદીઓ એવું સાબિત કરે છે કે વાદીનો મુકદ્દમાની જમીનમાં કોઈ અધિકાર નથી?

[૪] શું વાદી માંગ્યા મુજબની રાહતો મેળવવા હકદાર છે?

[૫] અંતિમ હુકમ શું છે?”

પ. ટ્રાયલ કોર્ટે એવું ઠરાવીને દાવો મંજૂર કર્યો કે વાદીનો મુકદ્દમાની જમીનોમાં ૧/૪ હિસ્સો છે અને પ્રતિવાદીઓને મુકદ્દમાની જમીનોના ભાગલા પાડીને વાદીને ૧/૪ હિસ્સો સોંપવાનો નિર્દેશ આપ્યો. તારીખ ૩૦.૦૩.૨૦૧૩ ના ચુકાદા અને ડિક્રી દ્વારા પ્રતિવાદીઓને મુકદ્દમાની જમીનોમાં કોઈ ત્રાહિત

પક્ષકારનું હિત ટ્રાન્સફર કરવા, વેચાણ કરવા કે ઊભું કરવા પર પણ પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હતો. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા સદર ચુકાદા અને ડિક્રીથી નારાજ થઈને, પ્રતિવાદીઓએ અપીલ કોર્ટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી. અપીલ કોર્ટે આક્ષેપિત ચુકાદા અને ડિક્રી દ્વારા સદર અપીલ મંજૂર કરી અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને ડિક્રીને રદ કર્યા. તેથી, અપીલકર્તા-વાદી દ્વારા સેકન્ડ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી છે.

૬. અપીલકર્તા વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મેહુલ શરદ શાહે ચિંતામન નામદેવ પાટીલ [મૃત] વિરુદ્ધ સુખદેવ નામદેવ પાટીલ અને અન્ય ૨૦૧૬ [૧] એસ.સી.સી. ૬૮૧ ના કેસમાં, મહમદ અહમદભાઈ વિરુદ્ધ ફાતમાબેન અબ્દુલ્લા [૨૦૦૭] ૪ જી.એલ.આર. ૨૭૮૯ ના કેસમાં અને લાખુ કરમણ ભરવાડ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય ૨૦૧૫ [૦] એ.આઈ.જે.ઈ.એલ.-એચ.સી. ૨૩૪૮૩૯ [AIJEL-HC 234839] ના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખતા એવી રજૂઆત કરી હતી કે અપીલ કોર્ટે સિવિલ પ્રોસિજર કોડના ઓર્ડર ૪૧ નિયમ ૩૧ હેઠળ વિચાર્યા મુજબ નિર્ણાયક મુદ્દાઓ ઘડ્યા ન હતા અને તેથી, બાબતને રિમાન્ડ કરવા પાત્ર છે. તેમના મતે, જ્યારે અપીલ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ ચુકાદા અને ડિક્રીને રદ કર્યા હતા, ત્યારે અપીલ કોર્ટે દરેક મુદ્દા પર સ્વતંત્ર રીતે તારણો આપવા જરૂરી હતા, જે આપવામાં અપીલ કોર્ટ વર્તમાન કેસમાં નિષ્ફળ રહી છે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહે હિંદુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ [જેને હવે પછી 'સદર અધિનિયમ' તરીકે ઓળખવામાં આવશે] ની

વિવિધ જોગવાઈઓ અને વધુ ખાસ કરીને તેની કલમ ૬ પર આધાર રાખીને વધુ દલીલ કરી હતી કે, વર્ષ ૨૦૦૫ માં સદર જોગવાઈમાં સુધારા પછી, સહભાગી મિલકતમાં પુત્રીને પણ પુત્ર જેટલો જ સમાન અધિકાર આપવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, અપીલકર્તા-વાદી પ્રતિવાદી નં. ૧ ની પૌત્રી હોવાથી તેની માતા વિનોદાબેનના મુકદ્દમાની જમીનો કે જે સહભાગી મિલકતો હતી તેમાં હિસ્સા માટે હકદાર હતી. શ્રી શાહે રોહિત ચૌહાણ વિરુદ્ધ સુરિન્દર સિંહ અને અન્ય ૨૦૧૩ [૮] એસ.સી.સી. ૪૧૮ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને એવું પણ રજૂ કર્યું હતું કે સહભાગી મિલકત એટલે એવી મિલકત જેમાં પૈતૃક મિલકતનો સમાવેશ થાય છે અને સહભાગી એટલે એવી વ્યક્તિ જે સામાન્ય પૂર્વજના એસ્ટેટના વારસામાં અન્ય લોકો સાથે સમાન હિસ્સો ધરાવે છે. શ્રી શાહના જણાવ્યા મુજબ, વર્ષ ૨૦૦૫ માં સદર અધિનિયમમાં સુધારા પછી, અપીલકર્તા પ્રતિવાદી નં. ૧ ની પૌત્રી તરીકે અવિભાજિત સહભાગી મિલકતોમાં સમાન અધિકાર પ્રાપ્ત કરશે જે પ્રતિવાદી નં. ૧ ના પૌત્રને તેના જન્મ પર પ્રાપ્ત થયો હોત, જેમાં ભાગલા માંગવાનો અધિકાર સામેલ છે. પ્રતિવાદી નં. ૧ ના બીજી પેઢીના સીધા વંશજ તરીકે અપીલકર્તા પ્રશ્નવાળી મુકદ્દમાની જમીનોના ભાગલા માંગવા માટે પુખ્ત સહભાગી તરીકે સ્વતંત્ર અને સંપૂર્ણ અધિકાર ધરાવે છે. તેમણે એવું રજૂ કરવા માટે સદર અધિનિયમની કલમ ૮ પર પણ આધાર રાખ્યો છે કે કલમ ૬ માં સુધારા દ્વારા, વસિયત વગર મૃત્યુ પામનાર હિંદુ પુરુષની વર્ગ-૧ ની સ્ત્રી વારસદારને હિંદુ પરિવારમાં હિંદુ પુરુષના વસિયત વગર મૃત્યુ પામનારના હિસ્સા જેટલો અધિકાર મળે છે, કારણ કે સદર હિસ્સો કલમ ૮

એટલે કે ઉત્તરાધિકાર મુજબ કાનૂની વારસદારોને સોંપવામાં આવશે અને ઉત્તરજીવિતા દ્વારા નહીં. સુધારા અધિનિયમ, ૨૦૦૫ ના ઉદ્દેશો અને કારણોના નિવેદન પર આધાર રાખીને, તેમણે રજૂઆત કરી કે ધારાસભા જે ખામી દૂર કરવાનો ઇરાદો ધરાવતી હતી તે હિંદુ પરિવારના પુરુષ અને સ્ત્રી વારસદારો વચ્ચેનો લિંગભેદ હતો અને કાયદાને ભારતની બંધારણની કલમ ૧૪ અને ૧૫ સાથે સુસંગત લાવવાનો હતો અને તેથી કલમ ૬ ની સુધારેલી જોગવાઈનું અર્થઘટન 'હેતુલક્ષી અર્થઘટનના નિયમ' ને લાગુ કરીને કરવાનું હતું જે રીતે બંગાળ ઇમ્યુનિટી કું. લિ. વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૫૫ એસ.સી. ૬૬૧ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા લાગુ કરવામાં આવ્યું હતું.

૭. તેનાથી વિપરીત, પ્રતિવાદીઓ વતી વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી અંશિન દેસાઈએ અદાલતનું ધ્યાન અપીલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ ચુકાદા તરફ દોરતા રજૂઆત કરી કે અપીલ કોર્ટે નિર્ણય માટેના મુદ્દાઓ ઊભા કર્યા હતા અને તેણે સિવિલ પ્રોસિજર કોડના ઓર્ડર ૪૧ નિયમ ૩૧ હેઠળ જરૂરી મુજબ ચોક્કસ તારણો પણ આપ્યા હતા. પ્રકાશ અને અન્ય વિરુદ્ધ ફૂલવતી અને અન્ય [૨૦૧૬] ૨ એસ.સી.સી. ૩૬ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને, તેમણે રજૂઆત કરી કે હિંદુ ઉત્તરાધિકાર [સુધારા] અધિનિયમ, ૨૦૦૫ પૂર્વાનુમાની અસરથી અમલમાં છે અને પૂર્વવર્તી અસરથી નહીં અને સદર જોગવાઈ માત્ર ત્યારે જ લાગુ પડશે જ્યારે સહભાગી અને તેની પુત્રી બંને સુધારા અધિનિયમના પ્રારંભની તારીખ એટલે કે ૦૯.૦૯.૨૦૦૫ ના રોજ જીવિત હોય.

૨૦૦૫ ના સુધારા પૂર્વે મિતાક્ષરા શાળા દ્વારા સંચાલિત સંયુક્ત પારિવારિક મિલકતના ઉત્તરાધિકારનું સંચાલન કરતા સિદ્ધાંતો પર ઉત્તમ વિરુદ્ધ સૌભાગ સિંહ અને અન્ય [૨૦૧૬] ૪ એસ.સી.સી. ૬૮ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. શ્રી દેસાઈએ સીતાબેન પુત્રી મદારીભાઈ ભગાભાઈ ધોડિયા વિરુદ્ધ ભાણાભાઈ મદારીભાઈ પટેલ ૨૦૦૨ [૨] જી.એલ.આર. ૧૩૬૫ ના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને એવું પણ રજૂ કર્યું છે કે સહભાગી મિલકતમાં એચ.યુ.એફ. [HUF] ના પરિવારના સભ્યોને મિલકતના ભાગલાનો દાવો કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી. શ્રી દેસાઈના જણાવ્યા મુજબ, અપીલકર્તાની માતા અને પ્રતિવાદી નં. ૧ ની પુત્રી શ્રીમતી વિનોદાબેનનું ૦૯.૦૭.૧૯૯૬ ના રોજ અવસાન થયું હોવાથી, અપીલકર્તા હિંદુ ઉત્તરાધિકાર [સુધારા] અધિનિયમ, ૨૦૦૫ ની કલમ ૬ માં સમાવિષ્ટ સુધારેલી જોગવાઈ પર આધાર રાખીને ભાગલાનો દાવો કરી શકી ન હોત.

૮. હવે, કેસના રેકૉર્ડના પ્રકાશમાં પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું જણાય છે કે અમુક નિર્વિવાદ હકીકતો છે. પક્ષકારો વચ્ચેના સંબંધનો વિવાદ નથી. એ બાબતનો વિવાદ નથી કે પ્રતિવાદી નં. ૧ – હરિભાઈને તેમના પિતા ચુનીભાઈ પાસેથી મુકદ્દમાની મિલકતો વારસામાં મળી હતી, જેઓ ૨૨.૧૨.૧૯૮૫ ના રોજ અવસાન પામ્યા હતા. એ બાબતનો વિવાદ નથી કે પ્રતિવાદી નં. ૧ – હરિભાઈને બે પુત્રો હતા.

એટલે કે રસિકભાઈ અને પૂનમભાઈ, જેઓ પ્રતિવાદી નં. ૨-૩ છે અને ત્રણ પુત્રીઓ હતી એટલે કે વિનોદાબેન, કપિલાબેન અને દક્ષાબેન. એ બાબતનો પણ વિવાદ નથી કે સદર વિનોદાબેનનું ૦૯.૦૭.૧૯૯૬ ના રોજ અવસાન થયું હતું અને વાદી દ્વારા વર્ષ ૨૦૦૭ માં મુકદ્દમાની જમીનોના ભાગલા માંગતો દાવો એવા આક્ષેપ સાથે દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો કે પ્રતિવાદી નં. ૧ ની અન્ય બે પુત્રીઓ એટલે કે કપિલાબેન અને દક્ષાબેને મુકદ્દમાની જમીનોમાં પોતાનો હિસ્સો જતો કર્યો હતો અને તેથી, હરિભાઈ, રસિકભાઈ, પૂનમભાઈ અને વાદી, જે વિનોદાબેનના એકમાત્ર કાનૂની વારસદાર હતા, તેઓનો મુકદ્દમાની મિલકતોમાં ૧/૪ હિસ્સો હતો.

૯. આ તબક્કે, સદર અધિનિયમની કલમ ૬ ની સંબંધિત જોગવાઈઓ રજૂ કરવી યોગ્ય રહેશે, જે હિંદુ ઉત્તરાધિકાર [સુધારા] અધિનિયમ, ૨૦૦૫ દ્વારા ૦૯.૦૯.૨૦૦૫ થી સુધારવામાં આવી હતી:

“૬. સહભાગી મિલકતમાં હિંદુનું હસ્તાંતરણ. – [૧] હિંદુ ઉત્તરાધિકાર [સુધારા] અધિનિયમ, ૨૦૦૫ ની શરૂઆતથી, મિતાક્ષરા કાયદા દ્વારા સંચાલિત સંયુક્ત હિંદુ પરિવારમાં, સહભાગીની પુત્રી,

[a] જન્મથી જ પુત્રની જેમ જ પોતાના અધિકારમાં સહભાગી બનશે;

[b] સહભાગી મિલકતમાં તેના એવા જ અધિકારો હશે જે જો તે પુત્ર હોત તો તેના હોત;

[૮] સદર સહભાગી મિલકતના સંબંધમાં પુત્રની સમાન જવાબદારીઓને આધીન રહેશે, અને હિંદુ મિતાક્ષરા સહભાગીનો કોઈ પણ સંદર્ભ સહભાગીની પુત્રીના સંદર્ભનો સમાવેશ કરતો હોવાનું માનવામાં આવશે.

પરંતુ આ પેટા-કલમમાં સમાવિષ્ટ કોઈ પણ બાબત ૨૦મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૪ પહેલા થયેલા મિલકતના કોઈપણ ભાગલા અથવા વસિયત દ્વારા થતા વ્યવસ્થાપન સહિતના કોઈપણ વ્યવસ્થાપન અથવા હસ્તાંતરણને અસર કરશે નહીં કે અમાન્ય ઠેરવશે નહીં.

[૨] કોઈપણ મિલકત કે જેના માટે હિંદુ સ્ત્રી પેટા-કલમ [૧] ના આધારે હકદાર બને છે તે તેના દ્વારા સહભાગી માલિકીની ઘટનાઓ સાથે ધારણ કરવામાં આવશે અને આ અધિનિયમમાં અથવા તે સમયે અમલમાં રહેલા કોઈપણ અન્ય કાયદામાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ બાબત હોવા છતાં, તેના દ્વારા વસિયતનામું કરીને નિકાલ કરી શકાય તેવી મિલકત તરીકે ગણવામાં આવશે.

[૩] જ્યાં હિંદુ ઉત્તરાધિકાર [સુધારા] અધિનિયમ, ૨૦૦૫ ની શરૂઆત પછી કોઈ હિંદુનું મૃત્યુ થાય છે, ત્યારે મિતાક્ષરા કાયદા દ્વારા સંચાલિત સંયુક્ત હિંદુ પરિવારની મિલકતમાં તેનું હિત, ઉત્તરજીવિતા દ્વારા નહીં પરંતુ આ અધિનિયમ હેઠળ વસિયત અથવા વસિયત વિનાના ઉત્તરાધિકાર દ્વારા, જે પણ કિસ્સો હોય, હસ્તાંતરિત થશે, અને સહભાગી

મિલકત જાણે ભાગલા પડ્યા હોય તેમ વિભાજિત કરવામાં આવી હોવાનું
માનવામાં આવશે અને,—

[a] પુત્રીને પુત્ર જેટલો જ હિસ્સો ફાળવવામાં આવશે;

[b] અગાઉ મૃત્યુ પામેલા પુત્ર અથવા અગાઉ મૃત્યુ પામેલી પુત્રીનો
હિસ્સો, જે તેઓ ભાગલાના સમયે જીવિત હોત તો તેમને મળ્યો હોત,
તેવા અગાઉ મૃત્યુ પામેલા પુત્ર અથવા એવી અગાઉ મૃત્યુ પામેલી પુત્રીના
જીવિત સંતાનને ફાળવવામાં આવશે; અને

[c] અગાઉ મૃત્યુ પામેલા પુત્ર અથવા અગાઉ મૃત્યુ પામેલી પુત્રીના
અગાઉ મૃત્યુ પામેલા સંતાનનો હિસ્સો, જે જો તે ભાગલાના સમયે જીવિત
હોત તો આવા સંતાનને મળ્યો હોત, તે અગાઉ મૃત્યુ પામેલા પુત્ર અથવા
અગાઉ મૃત્યુ પામેલી પુત્રીના, જે પણ કિસ્સો હોય, તેવા અગાઉ મૃત્યુ
પામેલા સંતાનના બાળકને ફાળવવામાં આવશે.

સમજૂતી.—આ પેટા-કલમના હેતુઓ માટે, હિંદુ મિતાક્ષરા સહભાગીના
હિતને મિલકતમાં તે હિસ્સો માનવામાં આવશે જે જો તેના મૃત્યુ પહેલાં જ
મિલકતના ભાગલા પડ્યા હોત તો તેને ફાળવવામાં આવ્યો હોત, ભલે તે
ભાગલા માંગવા હકદાર હોય કે ન હોય.

[જ] xxx ... xxx.

[પ] xxx ... xxx.”

૧૦. મુકદ્દમાની જમીનો સહભાગી મિલકતો હતી તે અંગે કોઈ વિવાદ હોઈ શકે નહીં, ખાસ કરીને રોહિત ચૌહાણ વિરુદ્ધ સુરિન્દર સિંહ અને અન્ય [ઉપર મુજબ] ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતા, જેમાં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

“૧૧. અમે વિરોધી રજૂઆત પર અમારું ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું છે અને અમને શ્રી રાવની રજૂઆતમાં વજૂદ જણાય છે. અમારા મતે સહભાગી મિલકત એટલે એવી મિલકત જેમાં પૈતૃક મિલકતનો સમાવેશ થાય છે અને સહભાગી એટલે એવી વ્યક્તિ જે સામાન્ય પૂર્વજના એસ્ટેટના વારસામાં અન્ય લોકો સાથે સમાન હિસ્સો ધરાવે છે. સહભાગીદારી એ સંયુક્ત હિંદુ પરિવાર કરતાં સાંકડી સંસ્થા છે અને હિંદુ ઉત્તરાધિકાર [સુધારા] અધિનિયમ, ૨૦૦૫ ની શરૂઆત પહેલાં, પરિવારના ફક્ત પુરુષ સભ્યો જ જન્મથી સહભાગી મિલકતમાં હિત મેળવતા હતા. સહભાગીનો સહભાગી મિલકતમાં કોઈ નિશ્ચિત હિસ્સો હોતો નથી પરંતુ તેમાં તેનું અવિભાજિત હિત હોય છે અને કોઈએ એ ધ્યાનમાં રાખવું પડશે કે તે પરિવારમાં મૃત્યુથી વધે છે અને જન્મથી ઘટે છે. તે સ્થિર નથી. અમારો વધુમાં એવો મત છે કે જ્યાં સુધી, ભાગલા પર પૈતૃક મિલકત એક જ વ્યક્તિના હાથમાં રહે છે, તેને અલગ મિલકત તરીકે ગણવામાં આવશે અને આવી વ્યક્તિ સહભાગી મિલકતનો પોતાની અલગ મિલકત તરીકે નિકાલ કરવા હકદાર રહેશે પરંતુ જો ત્યારબાદ પુત્ર જન્મે છે, તો જન્મ

પહેલાં કરવામાં આવેલા હસ્તાંતરણ પર પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાય નહીં. પરંતુ, જે ક્ષણે પુત્રનો જન્મ થાય છે, મિલકત સહભાગી મિલકત બની જાય છે અને પુત્ર તેમાં હિત પ્રાપ્ત કરશે અને સહભાગી બનશે.”

૧૧. આ કેસની હકીકતોમાં કલમ ૬ ની સુધારેલી જોગવાઈઓ લાગુ પાડવા અંગે, પ્રકાશ અને અન્ય વિરુદ્ધ ફૂલપતી અને અન્ય [ઉપર મુજબ] ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો રજૂ કરવા સુસંગત રહેશે, જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ એ પ્રશ્ન ઊભો થયો હતો કે શું હિંદુ ઉત્તરાધિકાર [સુધારા] અધિનિયમ, ૨૦૦૫ પૂર્વવર્તી અસર ધરાવતો હશે, અને અન્ય બાબતોની સાથે એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે સુધારો એ મૂળભૂત જોગવાઈ હોવાથી તેની અસર પૂર્વાનુમાની હશે અને પૂર્વવર્તી અસર નહીં હોય. એવું પણ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે સદર જોગવાઈ માત્ર ત્યારે જ લાગુ પડશે જ્યારે સુધારા અધિનિયમ ૧૩ થવાની તારીખે એટલે કે ૦૯.૦૯.૨૦૦૫ ના રોજ સહભાગી અને તેની પુત્રી બંને જીવિત હોય. સંબંધિત ફકરાઓ નીચે મુજબ છે:

“૧૭. સુધારાનું લખાણ પોતે જ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ‘સહભાગીની પુત્રી’ ને આપવામાં આવેલો અધિકાર ‘હિંદુ ઉત્તરાધિકાર [સુધારા] અધિનિયમ, ૨૦૦૫ ની શરૂઆતથી’ છે. કલમ ૬[૩] તેના અમલીકરણ માટે સુધારા પછીના મૃત્યુની વાત કરે છે. કાયદાની સ્પષ્ટ ભાષાને જોતાં, સુધારાના લખાણ દ્વારા સૂચવવામાં આવેલા અર્થઘટન સિવાયના અન્ય અર્થઘટન માટે કોઈ અવકાશ નથી. મૂળભૂત જોગવાઈનો સુધારો હંમેશા

પૂર્વાનુમાની હોય છે સિવાય કે સ્પષ્ટપણે અથવા જરૂરી ઇરાદાથી તે પૂર્વવર્તી હોય. પ્રસ્તુત કેસમાં, સુધારેલી જોગવાઈને પૂર્વવર્તી અસર આપવા માટે ન તો કોઈ સ્પષ્ટ જોગવાઈ છે કે ન તો તે માટેનો જરૂરી ઇરાદો છે. કાયદાની કામગીરી દ્વારા થતા આવા ભાગલાના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં લેતા, સુધારા પહેલાની જોગવાઈ મુજબ ઉત્તરાધિકાર ખૂલવા પર થતા વૈધાનિક કાલ્પનિક ભાગલાને રજિસ્ટર કરવાની જરૂરિયાત લાગુ પાડી શકાય નહીં. સુધારાના ઉદ્દેશ્ય અને અસર પર થોડા સમય પછી વિચાર કરવામાં આવશે. આ તારણ પર, વડી અદાલતનો મત ટકાવી શકાય તેમ નથી.

૧૮. પ્રતિવાદીઓની એ રજૂઆત કે સુધારાને સામાજિક કાયદાનો એક ભાગ હોવાથી પૂર્વવર્તી તરીકે વાંચવો જોઈએ તે સ્વીકારી શકાય નહીં. સામાજિક કાયદાને પણ પૂર્વવર્તી અસર આપી શકાય નહીં જ્યાં સુધી તેમાં એવી જોગવાઈ ન હોય અથવા ધારાસભાનો એવો ઇરાદો ન હોય. પ્રસ્તુત કેસમાં, ધારાસભાએ સ્પષ્ટપણે સુધારાને તેની શરૂઆતથી અને પ્રશ્નમાં રહેલા સહભાગીનું મૃત્યુ સુધારા પછી થયું હોય તો જ લાગુ પાડ્યો છે. આમ, કાયદાની સ્પષ્ટ ભાષાને જોતાં બીજું કોઈ અર્થઘટન શક્ય નથી. ૨૦મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૪ પહેલાના વ્યવસ્થાપન અથવા હસ્તાંતરણ અથવા ભાગલાને અકબંધ રાખતો પ્રોવિઝો પણ એવું અનુમાન તરફ દોરી શકતો નથી કે અધિનિયમની શરૂઆત પહેલા પુત્રી સહભાગી હોઈ શકે.

પ્રોવિઝોનો અર્થ માત્ર એટલો જ છે કે તેના દ્વારા આવરી લેવામાં ન આવતા વ્યવહારો સહભાગી મિલકતના તે હિસ્સાને અસર કરશે નહીં જે મુખ્ય જોગવાઈ લાગુ પડે ત્યારે ઉપલબ્ધ હોય. તે જ રીતે, સમજૂતીને ૨૦મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૪ પછી અમલમાં આવેલા ભાગલાના વ્યવહાર પૂરતી મર્યાદિત કરીને કલમ ૬[પ] ની મૂળભૂત જોગવાઈ સાથે સુમેળ સાધીને વાંચવી પડશે. કાલ્પનિક ભાગલા, તેના સ્વરૂપથી જ, પ્રોવિઝો હેઠળ અથવા પેટા-કલમ ૫ હેઠળ અથવા સમજૂતી હેઠળ આવરી લેવામાં આવતા નથી.

૧૯. જોગવાઈનું અર્થઘટન લખાણ અને સંદર્ભ પર આધારિત છે. સામાન્ય નિયમ કાયદાના શબ્દોને સામાન્ય અર્થમાં વાંચવાનો છે. અસ્પષ્ટતાના કિસ્સામાં, તર્કસંગત અર્થ આપવો પડે છે. સ્પષ્ટ સંઘર્ષના કિસ્સામાં, ધારાસભાના ઉદ્દેશ્ય અને ઇરાદાને આગળ વધારવા માટે સુમેળભર્યો અર્થ આપવો પડે છે.

૨૦. એવા ઘણા પ્રસંગો બન્યા છે જ્યારે કોઈ પ્રોવિઝો અથવા સમજૂતી અર્થઘટન માટે સામે આવી હોય. લખાણ, સંદર્ભ અને હેતુના આધારે, અર્થઘટનના વિવિધ નિયમો લાગુ કરવામાં આવ્યા છે.

૨૧. સામાન્ય નિયમ એ છે કે પ્રોવિઝો કાયદામાંથી કંઈક એવી બાબતને બાકાત રાખે છે જે અન્યથા કાયદાની મર્યાદામાં હોય પરંતુ જો લખાણ,

સંદર્ભ અથવા હેતુ માટે જરૂરી હોય તો અલગ નિયમ લાગુ થઈ શકે છે. તેવી જ રીતે, સમજૂતી એ કલમના શબ્દોનો અર્થ સમજાવવા માટે છે પરંતુ જો ભાષા અથવા હેતુ તે મુજબની માંગ કરે, તો સમજૂતીનું તે રીતે અર્થઘટન કરી શકાય છે. કાયદાના અર્થઘટનના નિયમો ઉપયોગી સેવક છે પરંતુ મુશ્કેલ માલિક છે. અર્થઘટનનો ઉદ્દેશ્ય ધારાસભાનો ઇરાદો શોધવાનો છે.

૨૨. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, અમને જણાય છે કે કલમ ૬[૧] નો પ્રોવિઝો અને કલમ ૬ ની પેટા-કલમ [૫] સ્પષ્ટપણે તેમાં ઉલ્લેખિત એવા વ્યવહારોને બાકાત રાખવાનો ઇરાદો ધરાવે છે જે ૨૦મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૪ પહેલા થયા હોય, જે તારીખે બિલ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું. જ્યારે ભાગલા પાડવામાં આવ્યા ત્યારે માન્ય હોય તેવા ભાગલા ફરીથી ખોલવાની પરવાનગી સમજૂતી આપી શકે નહીં. ૨૦મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૪ પહેલાના વ્યવહારોને અંતિમ સ્વરૂપ આપવાનો ઉદ્દેશ્ય મુખ્ય જોગવાઈને કોઈપણ રીતે પૂર્વવર્તી બનાવવાનો નથી. ઉદ્દેશ્ય એ છે કે બિલની રજૂઆત વખતે ઉપલબ્ધ મિલકત બનાવટી વ્યવહારો દ્વારા છીનવી લેવામાં ન આવે અને કાયદા દ્વારા આપવામાં આવેલ અધિકાર જ્યારે ઉપલબ્ધ બને અને તેનો અમલ કરવાનો હોય ત્યારે તે ઉપલબ્ધ રહે. કલમ ૬[૧] અને [૩] માં સુધારાની મુખ્ય જોગવાઈને કોઈપણ રીતે અસર પહોંચાડવાનો ઇરાદો નથી પરંતુ આ રીતે મજબૂત કરવાનો છે. અપીલકર્તાઓ દ્વારા આધાર

રાખવામાં આવેલા આવા વ્યવહારોનું સંચાલન કરતા પ્રસ્થાપિત સિદ્ધાંતો ૨૦મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૪ પહેલાના સમયગાળા માટે નાબૂદ કરવાનો ઇરાદો નથી. કોઈપણ કિસ્સામાં ૨૦મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૪ પછી પણ વૈધાનિક કાલ્પનિક ભાગલાને પ્રશ્ન હેઠળની સમજૂતી અથવા પ્રોવિઝો દ્વારા આવરી લેવામાં આવી શકે નહીં.

૨૩. તદનુસાર, અમે ઠરાવીએ છીએ કે સુધારા હેઠળના અધિકારો ૮મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૫ ના રોજ જીવિત સહભાગીઓની જીવિત પુત્રીઓને લાગુ પડે છે, ભલે આવી પુત્રીઓ ગમે ત્યારે જન્મી હોય. સદર તારીખ પહેલા લાગુ પડતા કાયદા મુજબ ૨૦મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૪ પહેલા થયેલા ભાગલા સહિતના વ્યવસ્થાપન અથવા હસ્તાંતરણ અકબંધ રહેશે. ત્યારબાદ અમલમાં આવેલ ભાગલાનો કોઈપણ વ્યવહાર સમજૂતી દ્વારા સંચાલિત થશે.”

૧૨. ઉપર જણાવેલ સ્પષ્ટ કાનૂની સ્થિતિને જોતાં, તેમાં શંકાનો કોઈ અવકાશ રહેતો નથી કે સુધારા અધિનિયમની કલમ ૬ ની સુધારેલી જોગવાઈ માત્ર તે જ કેસોમાં લાગુ પડશે જ્યારે સુધારા અધિનિયમ ૧૩ થવાની તારીખે એટલે કે ૦૮.૦૮.૨૦૦૫ ના રોજ સહભાગી અને તેની પુત્રી જીવિત હોય. પ્રસ્તુત કેસમાં, અપીલકર્તાની માતા અને પ્રતિવાદી નં. ૧ ની પુત્રી શ્રીમતી વિનોદાબેનનું વર્ષ ૧૯૯૬ માં જ અવસાન થયું હતું અને તેથી, અપીલકર્તા દ્વારા કલમ ૬ ની સુધારેલી જોગવાઈઓનો ઉપયોગ કરી શકાય નહીં. જ્યારે મુકદ્દમાની જમીનોમાં

શ્રીમતી વિનોદાબેનને સહભાગી તરીકે કોઈ અધિકાર ન હતો, ત્યારે અપીલકર્તા સદર અધિનિયમની કલમ ૬ પર આધાર રાખીને ભાગલા માંગવાનો અધિકાર દાવો કરી શકે નહીં. સદર અધિનિયમની કલમ ૬ માં સદર સુધારા પહેલા પ્રવર્તમાન કાયદા સાથે ઉત્તમ વિરુદ્ધ સૌભાગ સિંહ અને અન્ય [ઉપર મુજબ] ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા યોગ્ય રીતે કામ પાર પાડવામાં આવ્યું છે, જે નીચે મુજબ રજૂ કરી શકાય છે:

“૧૮. તેથી, ૨૦૦૫ ના સુધારા પહેલા મિતાક્ષરા શાળા દ્વારા સંચાલિત સંયુક્ત પારિવારિક મિલકતને જ્યાં સુધી લાગુ પડે છે ત્યાં સુધી કાયદાનો સારાંશ નીચે મુજબ કરી શકાય છે:—

[i] જ્યારે હિંદુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની શરૂઆત પછી કોઈ હિંદુ પુરુષ મૃત્યુ પામે છે, અને તેના મૃત્યુ સમયે મિતાક્ષરા સહભાગી મિલકતમાં તેનું હિત હોય, ત્યારે મિલકતમાં તેનું હિત ઉત્તરજીવિતા દ્વારા સહભાગીના જીવિત સભ્યોને હસ્તાંતરિત થશે [જુઓ કલમ ૬].

[ii] દરખાસ્ત [i] માટે, અધિનિયમની કલમ ૩૦ ની સમજૂતીમાં એક અપવાદ સમાયેલ છે, જે સ્પષ્ટ કરે છે કે અધિનિયમમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ બાબત હોવા છતાં, મિતાક્ષરા સહભાગી મિલકતમાં હિંદુ પુરુષનું હિત એવી મિલકત છે જેનો તેના દ્વારા વસિયત અથવા અન્ય વસિયતનામા દ્વારા નિકાલ કરી શકાય છે.

[iii] દરખાસ્ત [i] પર અંકિત બીજો અપવાદ કલમ ૬ ના પ્રોવિઝોમાં

સમાવિષ્ટ છે, જે જણાવે છે કે જો આવો કોઈ હિંદુ પુરુષ અનુસૂચિના વર્ગ I માં ઉલ્લેખિત સ્ત્રી સંબંધી અથવા તે વર્ગમાં ઉલ્લેખિત પુરુષ સંબંધી કે જે તેના પછી જીવિત રહેલા આવા સ્ત્રી સંબંધી મારફતે દાવો કરે છે તેને પાછળ છોડીને મૃત્યુ પામ્યો હોય, તો સહભાગી મિલકતમાં મૃતકનું હિત વસિયત અથવા વસિયત વિનાના ઉત્તરાધિકાર દ્વારા હસ્તાંતરિત થશે, અને ઉત્તરજીવિતા દ્વારા નહીં.

[iv] કલમ ૬ ના પ્રોવિઝો દ્વારા સંચાલિત હિંદુ પુરુષ સહભાગીનો હિસ્સો નક્કી કરવા માટે, તેના મૃત્યુ પહેલાં તરત જ કાયદાની કામગીરી દ્વારા ભાગલા પાડવામાં આવે છે. આ ભાગલામાં, તમામ સહભાગીઓ અને હિંદુ પુરુષની વિધવાને સંયુક્ત પારિવારિક મિલકતમાં હિસ્સો મળે છે.

[v] સ્વ-સંપાદિત મિલકત છોડીને હિંદુ પુરુષના મૃત્યુના કારણે અથવા કલમ ૬ ના પ્રોવિઝો લાગુ કરવાથી, અધિનિયમની કલમ ૮ લાગુ કરવા પર, આવી મિલકત માત્ર વસિયત વિના હસ્તાંતરિત થશે અને ઉત્તરજીવિતા દ્વારા નહીં.

[vi] અધિનિયમની કલમ ૪, ૮ અને ૧૯ ના સંયુક્ત વાંચન પર, વસિયત વગરના સિદ્ધાંતો પર કલમ ૮ મુજબ સંયુક્ત પારિવારિક મિલકતનું વિતરણ કરવામાં આવ્યા પછી, વિવિધ વ્યક્તિઓ કે જેઓ તેના વારસદાર બન્યા છે તેમના હાથમાં સંયુક્ત પારિવારિક મિલકત સંયુક્ત પારિવારિક મિલકત રહેતી નથી કારણ કે તેઓ મિલકતને સામાન્ય ભાડૂઆતો તરીકે ધરાવે છે અને સંયુક્ત ભાડૂઆતો તરીકે નહીં.”

૧૩. જ્યાં સુધી પ્રસ્તુત કેસની હકીકતોનો સંબંધ છે, સદર વિનોદાબેનને સહભાગી એવા તેમના પિતા હરિભાઈ મારફતે સહભાગી મિલકતમાં ૨૦૦૫ ના સુધારા પહેલાની કલમ ૬ હેઠળ કોઈ અધિકાર ન હતો, કારણ કે તેમનું ૧૯૯૬ માં અપસાન થયું હતું. કાયદાની ઉપરોક્ત સ્પષ્ટ સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતાં, અપીલકર્તા વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહ દ્વારા કરવામાં આવેલી એ રજૂઆતમાં અદાલતને કોઈ વજૂદ જણાતું નથી કે અપીલકર્તા સદર શ્રીમતી વિનોદાબેનની પુત્રી અને પ્રતિવાદી નં. ૧ ની પૌત્રી હોવાથી કલમ ૬ ની સુધારેલી જોગવાઈને ધ્યાનમાં લેતાં પ્રતિવાદી નં. ૧ ના પૌત્રને જેવો અધિકાર મળે તેવો સમાન અધિકાર ધરાવે છે. અપીલકર્તા સદર જોગવાઈ હેઠળ સહભાગી મિલકતના ભાગલા માંગતી વખતે તેની માતા વિનોદાબેન મારફતે કે પ્રતિવાદી નં. ૧ ની પૌત્રી તરીકે સહભાગી મિલકતમાં કોઈ અધિકાર દાવો કરી શકે નહીં. સદર અધિનિયમની કલમ ૮ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈ પર આધાર રાખવો પણ ગેરમાર્ગે દોરનારું છે કારણ કે સદર જોગવાઈ એવા કેસને લાગુ પડશે જ્યાં હિંદુ પુરુષ વસિયત વિના મૃત્યુ પામે. પ્રસ્તુત કેસમાં, પ્રતિવાદી નં. ૧ હજુ જીવિત છે અને તેમના જીવનકાળ દરમિયાન, અપીલકર્તાને સહભાગી મિલકતમાં ભાગલા કે હિસ્સાનો દાવો કરવાનો કોઈ અધિકાર રહેશે નહીં. અપીલ કોર્ટે સદર જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં કેસની હકીકતોને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધી છે.

૧૪. અદાલતને વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહ દ્વારા કરવામાં આવેલી એ રજૂઆતમાં પણ કોઈ વજૂદ જણાતું નથી કે અપીલ કોર્ટે સિવિલ પ્રોસિજર કોડના ઓર્ડર ૪૧

નિયમ ૩૧ હેઠળ સમાવિષ્ટ જોગવાઈનું પાલન કર્યું નથી. આ તબક્કે, એચ. સિદ્દીકી [મૃત] વારસદારો મારફતે વિરુદ્ધ એ. રામલિંગમ ૨૦૧૧ [જ] એસ.સી.સી. ૨૪૦ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા સંબંધિત અવલોકનોને ફરીથી યાદ કરવા યોગ્ય છે. તે નીચે મુજબ છે:

“૨૧. સદર જોગવાઈઓ અપીલ કોર્ટ માટે માર્ગદર્શિકા પ્રદાન કરે છે કે અદાલતે કેવી રીતે આગળ વધવું અને કેસનો નિર્ણય લેવો. જોગવાઈઓને એવી રીતે વાંચવી જોઈએ જેથી તેમાં દર્શાવેલ વિવિધ વિગતો ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર પડે. આમ, અપીલ કોર્ટના ચુકાદા પરથી સ્પષ્ટ થવું જોઈએ કે અદાલતે હકીકતો/પુરાવાઓનું યોગ્ય રીતે મૂલ્યાંકન કર્યું છે, પોતાનું ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું છે અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીને ધ્યાનમાં લઈને કેસનો નિર્ણય કર્યો છે. જો અપીલ કોર્ટનો ચુકાદો બાબતના તમામ મહત્વના પાસાઓ પર સંબંધિત પુરાવાઓના સ્વતંત્ર આકારણી પર આધારિત હોય અને અપીલ કોર્ટના તારણો યોગ્ય રીતે સ્થાપિત અને એકદમ ખાતરીજનક હોય તો તેને સદર જોગવાઈઓનું પૂરતું પાલન ગણવામાં આવશે. અપીલ કોર્ટ માટે પક્ષકારોના પુરાવાનું સ્વતંત્ર રીતે મૂલ્યાંકન કરવું અને ન્યાયિક નિર્ણય માટે ઉદ્ભવતા સંબંધિત મુદ્દાઓ અને તે મુદ્દાઓ પર પુરાવાની અસરને ધ્યાનમાં લેવી ફરજિયાત છે. હકીકતની અંતિમ અદાલત હોવાને કારણે, પ્રથમ અપીલ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટના ચુકાદા સાથે માત્ર સામાન્ય સંમતિ દર્શાવવી જોઈએ નહીં પરંતુ તેણે ટ્રાયલ કોર્ટથી સ્વતંત્ર રીતે દરેક

મુદ્દા પર તેના નિર્ણય માટેના કારણો આપવા જોઈએ. આમ, સમગ્ર પુરાવા ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ અને તેની વિગતવાર ચર્ચા થવી જોઈએ. સદર જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં વિચારણા માટેના મુદ્દાઓ ઘડ્યા પછી આવી ક્વાયત થવી જોઈએ અને અદાલતે સદર વૈધાનિક જોગવાઈઓની જરૂરિયાતોનું પાલન કરીને આગળ વધવું જોઈએ. [જુઓ: ઠાકુર સુખપાલ સિંહ વિરુદ્ધ ઠાકુર કલ્યાણ સિંહ અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૩ એસ.સી. ૧૪૬; ગિરિજાનંદિની દેવી અને અન્ય વિરુદ્ધ બિજેન્દ્ર નારાયણ ચૌધરી, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૭ એસ.સી. ૧૧૨૪; જી. અમલોરપવમ અને અન્ય વિરુદ્ધ આર.સી. ડાયોસીસ ઓફ મદુરાઈ અને અન્ય, [૨૦૦૬] ૩ એસ.સી.સી. ૨૨૪; શિવ કુમાર શર્મા વિરુદ્ધ સંતોષ કુમારી, [૨૦૦૭] ૮ એસ.સી.સી. ૬૦૦; અને ગન્નામાની અનસૂયા અને અન્ય વિરુદ્ધ પર્વતિની અમરેન્દ્ર ચૌધરી અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૭ એસ.સી. ૨૩૮૦].”

૧૫. પ્રસ્તુત કેસમાં, અપીલ કોર્ટે નિર્ણય માટે માત્ર એક જ મુદ્દો ઊભો કર્યો હોવા છતાં, તેણે એક્ટિબિટ-૨૩ પર ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા મુદ્દાઓ ફરીથી રજૂ કર્યા હતા, અને સદર મુદ્દાઓ સાથે સ્વતંત્ર રીતે કામ પાર પાડ્યું હતું. સિવિલ પ્રોસિજર કોડના ઓર્ડર ૪૧ નિયમ ૩૧ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓના યોગ્ય પાલનમાં, અપીલ કોર્ટનો આક્ષેપિત ચુકાદો તેનું સભાનપણે ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું અને સામેલ તમામ મુદ્દાઓ પર કારણો દ્વારા સમર્થિત તારણોની

નોંધણી દર્શાવે છે.

૧૬. આ બાબતને ધ્યાનમાં લેતાં, અપીલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત ચુકાદા અને ડિક્રીમાં અદાલતને કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે ખામી જણાતી નથી. સેકન્ડ અપીલ ગુણદોષ વગરની હોવાથી તદનુસાર ફગાવી દેવામાં આવે છે.

સહી / –

(બેલા એમ. ત્રિવેદી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.